

Albín Bráf — sociální a národní politik hospodářský.

Napsal Jan šl. Koudela.

Je-li badatelská a učitelská činnost A. Bráfa významnou součástí působnosti samostatné české fakulty právnické a osou oživeného českého ruchu ve vědě národohospodářské, jest jeho činnost v oboru národohospodářské praxe nesmírně význačna pro snahy národohospodářské u nás v posledních třech desetiletích.

A. Bráf jest badavým myslitelem, jenž cítí nutnou potřebu ujasňovati si základní problémy oboru svého vědeckého pozorování, jest učitelem, který dovede se vzácným uměním buditi zájem posluchačů pro předmět svých výkladů, podáváti jasně a při tom jádro věci ostře vystihující vyložení spleť otázek společenskohospodářských a dáváti živé podněty k dalšímu vlastnímu studiu. Jest však při tom i duchem citícím potřeby své doby a své země s mocným úsilím zjednati vlastní iniciativou i podporou snah příbuzných nápravu, kde jí potřeba. A to nejen ve sféře hospodářské, na niž se zde omezíme.

Nauky a snahy hospodářskopolitické hledají cesty k nejlepší možné úpravě hospodářských poměrů společenských. Uvažují o příznivých i nepříznivých stránkách platného hospodářského zřízení, a snaží se vytknouti prostředky, jimiž by nedostatkům tohoto zřízení mohlo býti čeleno, prostředky, které by přivedly společnost lidskou všeobecně na vyšší stupeň blahobytu. Národohospodářské politice jde o cíl praktický, o zlepšení nynějšího stavu.

Tím se liší od sféry theoretických věd národohospodářských, jež se zabývají rozborem skutečných zjevů života hospodářského, zjišťují je, vybírají zjevy typické a snaží se dojiti k správnému a uspokojivému výkladu jejich příčinných souvislostí. Jde jim o výklad zjevů hospodářských tak, jak jsou, o zjištění pravidelností v pochodech hospodářských, o vystižení povahy a působnosti hlavních sil, které ženou koloběh hospodářského dění.

Praktické nauky národohospodářské musí ovšem, mají-li míti opravdové a zdravé jádro, spočívat na poznacích skutečného stavu hospodářského, vzájemné závislosti jeho složek, jakož i vývojových jejich tendencí, tedy na základě theoretických nauk národohospodářských. Tímto základem není však jim určen směr. Na směr tento působí nejen hlediska hospodářská, nýbrž i mnohá

jiná, souhrnně všechna ta, jež jsou rozhodná pro názory o pokroku společenském. Jako se různé lidské představy o nejlepší možné úpravě společenského soužití, tak musí být různé směry praktických nauk národohospodářských. Z theoretického poznání národohospodářského neplyne určitý souhrn názorů hospodářsko-politických, neboť ty jsou spoluurčeny celkem filosofického a sociálního nazírání jednotlivce.

Snaha po zlepšení poměrů hospodářských může se projevovati jednak působením jednotlivců a svazků dobrovolných, jednak působením veřejných, závazných organizací společenských. Velikou, základní otázkou hospodářské politiky bylo, jaké stanovisko mají zaujímati veřejné korporace k hospodářskému podnikání.

Individualistická »klasická« škola národohospodářská stála, jak známo, proti vměšování se státu do hospodaření občanů a proti přejímání hospodářských úkolů státem jednak z důvodů principiálních, jednak vzhledem k velmi nedokonalé tehdejší výkonnosti orgánů veřejných. Odpor tento nebyl u hlavních myšlenkových vůdců klasické politické ekonomie tak výlučný a kategorický jako u jisté části jejich následovníků, kteří se cele stavěli do služeb zájmů moderních kapitalistických podnikatelů.

V tom směru nastal od polovice století devatenáctého rozhodný obrat. Působilo k němu mnoho příčin. Vedle příznivých objevily se také vážné nepříznivé následky systému hospodářské svobody pro široké třídy obyvatelstva, především pro třídu dělnictva průmyslového, vytvořenou moderním vývojem hospodářským. A třídy tyto dosahovaly stále většího vlivu politického moderním parlamentarismem. Objevilo se, že účelné ukojování moderních potřeb hospodářských vyžaduje podniků tak velikého rozsahu a společenské síly, že nemohou být bez kontroly ponechány činnosti soukromníků. Ostatně celý vývoj společenský moderní doby působil všeobecně intenzivnější pronikání socialisující síly následkem vzniku množství nových potřeb hospodářských, cítěných všeobecně na základě celkového povznesení niveau kulturního. Tak vedly hospodářské poměry samy k uplatňování se státu v oboru hospodářském; a zatím povznášelo se trvale i niveau výkonnosti a způsobilosti orgánů veřejné správy k těmto úkolům. I nové myšlenkové směry tu spolupůsobily. Poznávána lépe myšlenková povaha a tím i hranice platnosti starších doktrín.

Jako jinde, lze i v oboru hospodářském obyčejně pozorovati značné rozdíly časové mezi dobou, kdy určitý okruh myšlenkový ovládne mysle lidské, a dobou skutečného provádění těchto myšlenek. Při přirozené konservativnosti platných forem organisace společenské není divno, že čin kulhá za myšlenkou. Také bývá pronikání myšlenek a akcí v různých zemích nestejně časně a rychlé.

V Rakousku uplatňovala se liberální hospodářská politika teprve od polovice 19. století a nezůstala u vesla déle než do konce let sedmdesátých. Působení A. Bráfa počíná právě v době, kdy odvrát od liberální hospodářské politiky nabyl u nás vrchu. Plnou silou svého přesvědčení a své energie postavil se do služeb myšlenky, aby veřejné organisace vykonávaly veliký úkol hospodářský, k němuž jsou schopny a povolány. Důvěřuje v platnost a účinnost záměrného úsilí k zlepšení hospodářských poměrů společenských, přisuzuje státu, zemím a jiným svazkům veřejným široké pole působnosti hospodářskopolitické. Ne však, aby iniciativa veřejná nahradila soukromou, a aby péče veřejná otupila u jednotlivcův osten zodpovědnosti za vlastní hospodářský osud a činila nepotřebnými podnikavost, energii, spořivost a jiné ctnosti hospodářské. Péče veřejná má míti povahu subsidiární a iniciativa veřejná má uplatňovati se tam, kde počín soukromý je buď nemožný nebo hospodářsky či sociálně méně vhodný.

Základní význam pro hospodářskopolitické stanovisko Bráfovo má jeho pronikavé a hluboké uvědomění si logické povahy nauk a pouček národohospodářských. Ostré rozlišování nauk theoretických a praktických, vystižení povahy různých method badání národohospodářského a vymezení platnosti výsledků těmito methodami dosažených dává mu možnost ovládati s povýšeného stanoviska doktriny národohospodářské vůbec, tedy také v oboru politiky národohospodářské. S takto vypracovaných hledisk posuzuje se vzácnou objektivností jednotlivé směry nauky. Tato vypracovanost methodologická povyšuje jej nad okruh obzoru jednotlivého směru národohospodářského, zejména nad obzor školy historicko-ethické, k níž by jinak dle povahy svých názorů hospodářskopolitických nejspíše mohl býti počítán.

Nazírání historické proniká vším národohospodářským myšlením A. Bráfa. Pojímá každý hospodářský zjev v jeho místní a časové souvislosti a jen v této souvislosti vidí možnost k nalezení správného popudu pro další vývoj. Proniknutí nazíráním hi-

storickým dalo mu vyvinutý smysl pro relativnost každého zřízení hospodářského a každého programu reformního. Každý program jest dělán jen pro určité poměry; změnou jejich nastává nutnost změny programu. Jest proti upínání se na nevěcná všeobecná hesla. Na to s velikou pádností ukázal nejen pro zřízení, jež se přesně týkají hospodářské politiky, ale pro zřízení veřejná vůbec. Každá reforma má svoji dobu; může býti s úspěchem uplatněna, jen pokud jsou poměry takové, pro jaké byla myšlena. Proto se všechny reformní plány Bráfovy úzce připínají ke konkrétním poměrům, jež mají býti reformovány.

Při reformních svých snahách neopouští půdy základních platných právních řádů. Nemůže věřiti, že by změnou zřízení společenského mohla nastati tak převratná změna v základech lidského citění a snažení, aby k nečinnosti zatlačeny byly síly, které dnes nejmocněji působí na hospodářské uplatňování lidské.

Za to však při všem usilování za povznesení poměrů hmotného blahobytu neztrácí z očí ethická hlediska společenského vývoje. Hospodaření a blahohyt hmotný není sám sobě cílem, nýbrž jen prostředkem kulturního a mravního povznesení lidského. Poněvadž určitý stupeň hmotného blahobytu jest nutnou podmínkou k umožnění vyššího kulturního života, jest úsilí k tomu, aby všechny vrstvy společnosti nejméně tohoto stupně blahobytu dosáhly, také nutným požadavkem mravním a kulturním.

Hospodářskopolitickému působení A. Bráfa jest pevnou oporou široký rozhled po všech oborech hospodářského a společenského života a pronikavé ovládnutí poměrů. Řešení určitého problému předpokládá u něho plné ovládnutí faktických poměrů, jimiž se jeví, a okolností, jej provázejících.

Vedeny těmito hledisky mají Bráfovy akce hospodářskopolitické ráz čistě reální. Nevidí kořen všeho sociálního zla v jednom určitém zřízení, a nemá proto jedné všeobecné formule, reformního plánu na jedné ideji založeného, jímž by hospodářské poměry společenské měly ozdravěti. Naopak rozebírá při každém problému všechny stránky a všechny spolupůsobící okolnosti, zjišťuje jednotlivé jeho složky, jejichž působení je hospodářsky neblahé, a trpělivě hledá léky pro ně vhodné dle zvláštních poměrů případu. Málokdo jest schopen tak velikých koncepcí a zároveň tak pilné drobné práce. »Optimismus práce«, jež kdysi jako heslo zvolal k mladší generaci, jest vskutku mottem hospodářskopolitické činnosti Bráfovy.

Působení A. Bráfa jako praktického národního hospodáře jest významné jednak v oboru hospodářské politiky tak, jak se obvykle pojímá, t. j. v akcích a zařízeních, jimiž veřejné organizace zasahují v obor hospodářského života, jednak v oboru národní české hospodářské politiky, jež jest zvláštním naším problémem národohospodářským.

Hospodářskopolitická činnost Bráfova, vedená methodou v hlavních rysech vytknutou, jest rozsahu věru neobyčejně širokého. Jest pilným sledovatelem a činným účastníkem při všem hospodářskopolitickém ruchu posledních třech desetiletí, a v mnohém směru průkopníkem, organisátorem a vůdcem.

Velevýznamná jest především jeho činnost v oboru politiky agrární. Působením literárním, pracemi ve sborech veřejných a v institucích odborných a konečně jako ministr orby vykonal pro zájmy zemědělské dílo mnohostranné a veliké. K práci pro zemědělství bylo mu zajisté podnětem faktum, že národ náš byl až do nedávna národem převážně zemědělským, svým blahobytem na poměrech zemědělství odvislým, jakož i depresse, kterou bylo zemědělství od konce let sedmdesátých po déle než dvacet let stíženo. Počátkem let osmdesátých, kdy nastala tíseň agrární byla každým rokem více cítěna, rojily se v Rakousku veliké plány směřující k úplnému přetvoření agrárního zřízení; jimi měl býti rázem vyléčen neduh zemědělství skličující. A. Bráf nešel touto cestou. Věren své methodě s velikou energií studoval a propagoval t. zv. »malé prostředky« reformní, jež nepouštějice velikého cíle s očí navazují na dané poměry a hledí dosíci zlepšení opravami, za daného stavu věcí uskutečnitelnými.

Pracoval velmi usilovně o lepší organizaci a zlevnění úvěru zemědělského, jehož poměrů a historického vývoje u nás jest výborným znatelem (spis »Der landwirthschaftliche Hypothekarcredit in Österreich während der letzten 50 Jahre«, 1898). Jako člen ředitelství české hypoteční banky usiloval o to, aby levný a poměrům zemědělského hospodaření odpovídající úvěr tohoto veřejnohospodářského ústavu zemského stal se přístupným širokým kruhům zemědělců, a aby na něj dluhy již trvající konversí byly převáděny (především propagační spis »Břímě, jež se dá zmenšiti«, 1896).

Již v prvních letech osmdesátých účastnil se organizační práce v ústředí českých záložen; bylo vždy jeho snahou, aby záložny české, tento první kmen naší národní organizace úvěrní,

zůstávaly věrný čistému svépomocnému dílu a uplatňovaly se v duchu zájmů veřejnohospodářských.

Věnoval důkladné studium vědecké otázky melioračního úvěru, pro zemědělství velmi důležitého. Svým spisem (*»Meliorační úvěr«*, 1890) dal první podnět k úpravě melioračního úvěru v Rakousku a zároveň jej vtělil v čin ve stanovách Zemské banky království českého, při jejímž zřízení měl vynikající účastenství.

Od počátku se účastnil nové akce čelící k dluhovému vybavení pozemkovému, jež byla asi před 10 lety zahájena, a dal jí jako ministr orby první konkrétní, oficiální výraz vypracováním osnovy rámcového zákona říšského o zadlužování rolnických usedlostí střední velikosti, jímž má býti dán základ k ponenáhlému dluhovému vybavení sociálně politicky nejdůležitější kategorie majetku zemědělského.

Působením v oboru úvěrnictví zemědělského není však činnost A. Bráfa v oboru agrární politiky vyčerpána. Věnoval nejrozdílnějším otázkám zemědělským velikou řadu vědeckých a propagačních úvah, jakož i pilnou činnost ve sborech odborných, v zemědělské radě české, v níž opětovně zasedal, i ve vídeňské rolnické radě, jejímž jest členem, a v českém sněmu zemském, zemském výboru i ve sněmovně panské. Družstevnictví zemědělské, otázka závazných společenstev zemědělských, otázky týkající se zemědělské statistiky a jiné, především však také zemědělské školství v království českém byly předmětem jeho intenzivní práce a péče.

Uznává nutnost veřejné podpory zemědělských zájmů a pracoval pro ni; za základ zemědělského pokroku klade však povznesení technického umění a obchodnické zdatnosti rolnictva. Pamětihodný proslov, jež o tom učinil jako ministr orby v poslanecké sněmovně 21. března 1909, jest shrnutím zásad moderní politiky agrární.

Také v ostatních oborech hospodářské politiky uplatňuje se činnost A. Bráfa. Sledoval je svým slovem, pérem i činem s velikým rozhledem a obdivuhodnou mnohostranností.

Zvláště sociální politika v užším slova smyslu, zájmy nejširších, na nízkém stupni hospodářského blahobytu stojících vrstev ho vždy poutaly. I v tomto oboru neoddává se nadějším ve spasné následky náhlých převratů společenského zřízení, nýbrž vidí cestu k povznesení v postupné, avšak intenzivní práci reformní. Jeho první obsáhlá literární práce (*Studien über die nordböhmischen*

Arbeiterverhältnisse, 1881) podává poutavý a výstižný obraz dělnických poměrů v hlavních oborech severočeského průmyslu a zároveň dává pronikati hlediskům sociálně politicky žádoucích oprav.

Ve slavnostním sezení České akademie roku 1895 (přednáška: »Sociální politika evropských států«) výmluvně volal pozornost všeho vzdělanstva k moderní otázce sociální; zvláštními studiemi vědecky pojednával o jednotlivých themech k ní se vztahujících: o pojišťování dělnickém, o bytových poměrech atd.

Při uzákonění povinného pojištění soukromých zřízenců, nejnovějšího díla rakouského v oboru pojištění sociálního, byl referentem ve sněmovně panské a věnoval otázce této více studií literárních.

V době, kdy byl činně vynikající měrou účasten v zemské samosprávě české, dal podnět ke zřízení pojišťovacího ústavu pro malé lidi vedeného principem veřejnohospodářským, organisoval tento Zemský pojišťovací fond cís. Františka Josefa a stojí od založení v čele jeho správy.

Významné jsou v tomto oboru práce Bráfovy pro zlepšení veřejného chudinství. Vyloživ theoretický základ chudinství (spis *Almužna a mzda*, r. 1883) řídil za svého působení v zemském výboru první kroky ke zřizování okresních chorobinců. Sem patří i vystoupení jeho pro opravu práva domovského a donucovacích pracoven (*Dvě nutné opravy*, 1884).

Ve všech ostatních oborech politiky hospodářské ozývalo se při otázkách, jež běh doby přivedl na denní pořádek, jeho znalecké slovo. Věnoval vědecké úvahy otázkám obchodní politiky celní, poměrům valutovým, politice železniční, veřejným financím a j.

Velmi významnou a plodnou činnost vyvinul A. Bráf pro české školství obchodní, jehož rozvinutí bylo zvláště silně cítěnou, českou potřebou. Byl již dříve a jest opět v čele kuratoria československé obchodní akademie pražské, mezi tím pak byl po řadu let inspektorem českých vyšších škol obchodních. Při tom pracoval usilovně pro jejich zájmy. Spolupůsobil při vládní reformě vyučovacího plánu obchodních škol a při organisaci kursů pro vzdělání učitelů škol obchodních na české technice pražské.

Veškerá působnost Bráfova ve sborech a ústavech s úkoly hospodářskopolitickými jest vedena vysokými cíli věcnými; jedná se mu o provedení žádoucích oprav, o zřízení potřebných insti-

tucí; nikdy je nepovažuje za prostředek k dosažení osobní moci a jiných výhod. Jakmile jest úkol dosaženo, vzdaluje se a věnuje své síly jiným, novým snahám. Jest vzorem nezištnosti ve vykonávání funkcí hospodářskopolitických.

Stručně načrtnutá činnost Bráfova v oboru hospodářské politiky v běžném slova smyslu jest jen jednou stranou jeho praktické hospodářské činnosti. Pro zvláštní náš český život hospodářský má A. Bráf ještě jiný význam, význam ideově nejvýznamnější jako formulátor moderního programu české národní politiky hospodářské.

Moderní vývoj společenský přinesl stále více se uplatňující poznání, že nutným podkladem národní moci jest jistý stupeň hospodářské síly. Jest úzká souvislost mezi mohutností hospodářskou a mocí politickou. Vztahy mezi hospodářskou mocí a silou postavení politického a kulturního mají zvláště pozoruhodnou aplikaci v našich poměrech.

Nepříznivým pro naši národnost dějinným vývojem se stalo, že řeč a národnost česká se udržela jen v sociálně nižších a hospodářsky slabších vrstvách obyvatelstva. Když v druhé polovici 18. stol. počalo usilovnější uvádění velkopřemyslu do našich zemí s účinnou pomocí státní, těžily z toho pouze kraje a vrstvy německé, a jednotlivci čeští do sfér těchto proniknuvší odnárodňovali se v cizím prostředí. Nové, od doby národního probuzení nasazující se sociálně vyšší vrstvy české tvořily se velikou většinou v oborech povolání úřednických a t. zv. svobodných, a tím vznikla zvláštní nerovnoměrnost sociálně hospodářského rozvrstvení národního. Nepříznivé účinky její byly časem stále zjevnější a politicky tíživější, když německé průmyslovou činností nahromaděné majetky, zkušenosti a duch podnikavosti se uplatňovaly ve velikém, kapitalistickém podnikání moderním v našich zemích a ovládaly je.

V kruzích národní inteligence české nebylo ode dávna cizím přesvědčení, že jest nutno, aby hospodářský blahobyt národa byl povznesen. Stavěla to na oči zkušenost každodenně. Vždyť doba, kdy počalo uvědomělé uplatňování se české v oboru veřejného a politického života, léta čtyřicátá a padesátá 19. stol., jsou právě dobou, kdy duch moderního hospodaření intenzivně prouval evropskou pevninu. Divy moderní strojové výroby průmyslové, revoluce v dopravnictví způsobená železnicemi uchvacovaly tehdy svojí novostí mysle lidské, kouzlily veliké představy hospodář-

ského rozvoje nejbližší budoucnosti, a podněcovaly přirozeně snahy státi se účastnými jeho plodů. Nebylo však lidí, kteří by byli mohli dáti v širším rozsahu těmto snahám praktického výrazu. Zájem nejlepších sil národa byl upoután k otázkám politickým. V letech šedesátých povstalo národní hnutí hospodářské, jehož hlavním hlasatelem byl Fr. Šimáček, a vedlo k pěkným výsledkům na poli svépomocného úvěrnictví a k ruchu zakládání podniků akciových. Avšak nevyspělostí obchodní a krisí let sedmdesátých mnoho nadějných počátků ztroskotalo, a důvěra podnikatelská oslabena.

Teprve neúspěchy politické, jež se jevily z části i důsledkem veliké hospodářské převahy německé, útlaky českých menšin pracovního lidu, jenž se za lepším výdělkem stěhoval ze zemědělských krajů českých do hornictvím a průmyslem zkvétajících německých, a také kritické zkoumání obrazu o hospodářském stavu národa, který podávaly pražské výstavy z let devadesátých, byly podněty k lepšímu uvědomění si naší hospodářské opozdilosti u srovnání s Němci v zemích českých.

Nutnost dohoniti toto opozdění jeví se jedním z nejdůležitějších národních úkolů. A. Bráf vyložil naznačený pochod vývojový, jeho příčiny a důsledky a stal se hlavním vědeckým propagátorem myšlenky sesílení hospodářského. (Ve velikých rysech v souvislosti s problémy české politiky v »Listech politického kacíře« 1902, pak v přednášce o »Národohospodářských potřebách českých« 1904, konečně v serii úvah »České a německé Svůj k svému« 1909.) Oděl ji ve formu, jež se brzo stala populární: že proces našeho národního probuzení není dokončen, že po prvních dvou obdobích tohoto pro naše národní bytí základního procesu, po probuzení jazykovém a politickém, jsme nyní ve stadiu třetím, neméně důležitém, ba pro udržení a upevnění výsledků celého probuzení národního nutném, v období probuzení národohospodářského.

Názor, že hospodářské povznesení jest velmi důležité pro budoucí vývoj našeho národa, není, jak řečeno, nový; právě Bráf přesvědčivě ukazuje, že nejlepší hlavy české na ně kladly důraz. Avšak v duchu tehdy vládnoucí liberální doktriny národohospodářské odlučována hospodářská stránka života z víru národnostního zápasu, pronikajícího celý ostatní život společenský. V hospodaření připouštěn jediný vedoucí motiv ziskovosti soukromoho-

spodářské. Uplatňování momentů jiných považováno za hospodářsky neoprávněné.

Prvním zasáhnutím projevu národnostního boje v obor hospodářský bylo místně a časově vzplanuvší provádění hesla »Svůj k svému« jako odvetné akce nekupovati od lidí stojících v politickém boji nepřátelsky proti našim snahám. Avšak vzněty ty byly jen okamžité, prchavé a nebylo v nich ujasněnějšího programu hospodářského. Vztahovaly se jen na obchodníky a neměly zřetel k výrobcům, k původu zboží. Může jich býti snadno zneužito, a dávají podnět k retorsi.

Pouhé odvetné »Svůj k svému« tedy dle výkladu Bráfova nestačí, nýbrž musí se z uplatnění národního cítění v oboru hospodářském vyvinouti vyšší program, opodstatněný důležitým zřetelem národním, snahou po odklizení jednostrannosti našeho dosaavadního vývoje společenského, a opatřený určitými výhradami s hlediska ethického.

Positivní hospodářské vlastenectví české musí se hlavně projevovati v lásce k českému výrobku, v odběratelské ochotě spotřebitelů dávati přednost výrobkům podniků českých před výrobky cizími. Tato ochota ovšem musí míti své meze; nemožno dopustiti, aby výrobce spolehal více na ni, než na kvalitu svého zboží. Ochotě odběratelově musí odpovídati uznalá snaha výrobce dávati výrobek cenný. Odběratele má ovládati snaha dávati přednost výrobkům svého národa; výrobce snaha vyrovnati se výrobní schopností nejlepší soutěži nepřátelské.

Národové tvořící samostatné státní celky užívají k dosažení svých speciálních potřeb hospodářských prostředků státní moci. To u nás nemožno. Tvoříme jeden z více národů ve svazku jednoho státu; máme však přece své zvláštní osobité národní potřeby, a nemůžeme se vzdáti zvláštního národohospodářského snažení, těm citům sloužícího. Vlivy moci veřejné musíme nahraditi sesílenou působností mravní moci. Není tu donucovacích prostředků. Tím větší však mravní cena uvědomělého hnutí dobrovolného.

Positivní vlastenectví hospodářské musí býti založeno na vědomí, že se při snaze o hospodářské povznesení jedná o veliký cíl národní. Blahobyť není cílem, nýbrž prostředkem. Nejedná se pouze o hospodářskou moc samu o sobě, ona jest i prostředek a základ pro obecně kulturní cíle národní.

Hospodářským cílem musí býti předně, abychom dovedli svoje lidi doma uživiti. Faktum, že dnes oblast česká svoje obyvatelstvo

vyživiti nedovede, jevíci se ve vystěhovatelství do jinojazyčných oblastí uvnitř státu a za hranice, je zahanbující a oslabuje naši celkovou sílu národní.

Dále jest nutno, aby bylo dosaženo rovnoměrného vytvoření různých sociálněhospodářských tříd v národě. Vzhledem k průběhu našeho vývoje národního jest u nás nutno doplnění v oboru tříd průmyslových a obchodních. Institucí, jež má vývoj v tomto smyslu podporovati, jest Národohospodářský ústav při České akademii, při jehož založení měl A. Bráf vynikající účast a jemuž nyní stojí v čele.

Celkové pokud dosažitelno nejvyšší povznesení hospodářské mohutnosti národa jest Bráfovi nejbezpečnějším zajištěním, jehož jsme schopni, proti všem politickým eventualitám budoucnosti.

Albín Bráf jest po tři desetiletí vynikajícím nositelem českých snah na poli národohospodářské politiky vůbec a v oboru naší vlastní národní politiky hospodářské zvláště. Na sklonku šedesátého roku jeho života jest povinností vzpomenouti jeho veliké dosavadní práce. A zároveň jest vřelým přáním všech, kdo hledí k vyšším metám společenského vývoje hospodářského a k vyšším cílům našeho snažení národního, aby jeho pracovní síla zůstala dosavadním velikým ideám co nejdéle a nejúplněji zachována.

ZPRÁVY.

Prof. Dr. Jindřich Herkner o povinnostech kupujícího obecnstva. (Pokrač.) Dalších výkladů vyžaduje otázka: Od koho, kde máme kupovati? Tu vtírají se předem hlediska národnostní. Můžeme někdy jistou potřebu uhrazovati výrobky tuzemskými nebo cizozemskými, na př. kouřiti falcký tabák nebo vonnější tabák kubský, píti vína německá nebo francouzská. Zpravidla pečuje již naše celní zákonodárství otcovsky a nadmíru účinně o to, aby se tuzemskému zboží zabezpečil jistý předkok. Je však i zboží, které za všech okolností musíme bráti z ciziny. Tu může tedy, lze-li zboží odebrati z několika zemí, býti nadhozena otázka, kterým ze zahraničních států máme vyhraditi přednost.

Mám za to, že bychom měli za přibližně stejných podmínek dáti přednost oněm zemím, které jsou nám národně, hospodářsky a politicky bližší, tedy zemím, ve kterých zaznívá německý jazyk, které samy od nás mnoho kupují a v mezinárodní politice s námi ruku v ruce krácejí.

Jakou moc má kupující i v zahraniční politice, ukázal s dostatečnou zřetelností boykot, který byl po anexi Bosny proveden nad rakouským zbožím v Turecku.